

KENYA ÜLKE BÜLTENİ

2017

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

İçindekiler

Genel Bilgiler	3
Siyasi Yapı	3
Genel Ekonomik Görünüm	4
Yıllık GSYİH Büyüme Oranları (%)	5
Kenya'da çay ve kahve üretimi	5
Enflasyon oranları (%).....	6
Sektörler	6
İmalat.....	6
Tarım & Hayvancılık.....	6
İnşaat Sektörü.....	7
Enerji.....	8
Turizm.....	8
Taşımacılık	9
Bankacılık.....	9
Madencilik	9
Dış Ticaret.....	10
Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar).....	10
İTHALAT	10
İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)	10
Kenya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$).....	11
İHRACAT.....	11
İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$).....	11
Kenya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$).....	12
Yabancı Yatırımlar.....	12
Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyon Dolar).....	13
Yabancı Yatırımlar Hakkında Merkezi ve Yerel Yönetimlerin Kanun, Yönetmelik ve Uygulamaları	13
Yatırım Teşvik Politikaları ve Uygulamaları	14
Çalışma İzni, Sosyal Güvenlik Sistemi	14
Yerel Ortak Bulma.....	15
Sektördeki Türk ve Yabancı Yatırımlar.....	15
Vergiler:	15
Pazarın Arz Yapısı.....	15
Lokal Ürün/Hizmetler, Bunların Üretim Miktarı ve Üretici/Servis Sağlayıcı Kuruluşlar	15

Yabancı Menşeli Ürün/Hizmetler, Bunların Üretim Miktarı ve Tedarikçiler	16
Ürün/Hizmet Sağlayıcılarının Konsantrasyonu	16
Pazarın Talep Yapısı	16
Genel Tüketim/Talep Eğilimleri	16
Pazarda Eksikliği Çekilen Ürün ve Hizmetler	16
Tüketici Profili	16
Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler	17
Türkiye - Kenya Dış Ticaret Değerleri (1.000 \$)	17
Türkiye ile İkili Ticaret	17
Türkiye'nin Kenya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (milyon \$)	17
Türkiye'nin Kenya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (milyon \$)	18
Faydalı Bilgiler	19
Yürütme Kurulu Üyeleri	20
İletişim	21

KENYA

Genel Bilgiler

Resmi Adı	: Kenya Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	: Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	: Uhuru Kenyatta (2013'den beri)
Yüz Ölçümü	: 569,250 km ²
Toplam Nüfus	: 45,846,000
Nüfus Artış Hızı	: %2,7
Ortalama Yaşam Süresi	: 61.1
Etnik Dağılım	: %22 Kikuyu, %Luhya, %13 Luo, %12 Kalenjin, %11 Kamba, %6 Kisii, %6 Meru, %16 Diğer
Dini Dağılım	: %45 Protestan, %33 Roman Katolik, %10 Müslüman, %10 Yerel dinler
Okuma Yazma Oranı	: %72.2
Konuşulan Diller	: Svahili ve İngilizce
Başkent	: Nairobi
Başlıca Büyük Şehirler	: Mombasa, Nakuru, Eldoret, Kisumu, Thika
Para Birimi	: Kenya şilini
Saat Farkı	: Yok
Resmi Tatiller	: 1 Ocak (Yeni Yıl), Nisan'da Uğurlu Cuma ve Paskalya tatilleri (günü değişir), 1 Mayıs (İşçi Günü), 1 Haziran (Midaraka Günü), 10 Ekim (Moi Günü), 20 Ekim (Kenyatta Günü), 12 Aralık (Bağımsızlık Günü), 25 Aralık (Noel Yortu Günü), 26 Aralık (Noel Ertesi)
Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar	: Afrika Birliği (AU), Doğu Afrika Topluluğu (EAC), Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA), Kalkınmada Hükümetler arası Otorite (IGAD), Cotonou Konvansiyonu

Siyasi Yapı

Bağımsızlığını 12 Aralık 1963 yılında İngilizlerden alan Kenya, cumhuriyet ile yönetilmektedir. Parlamentoda seçimle gelen 188 milletvekilinin yanı sıra 12 adet Cumhurbaşkanı tarafından atanan kontenjan milletvekilliği bulunmaktadır.

27 Aralık 2002 seçimlerinde 24 yıldır ülkeyi yöneten Daniel Arap MOI dönemi Mwai KIBAKI'nın seçilmesi ile son bulmuştur. Aralık 2007'de yapılan seçimler sonrası ise Kenya Mwai KIBAKI yeniden Devlet Başkanı olarak seçilmiş olmakla birlikte başlıca rakibi Raila Odinga ile koalisyon hükümeti kurmuş ve Odinga da Başbakan olarak yönetimde yer almıştır.

Ülkede son seçimler Mart 2013'de gerçekleşmiş, Kenya bağımsızlığını aldıktan sonraki ilk devlet başkanı olan Jomo Kenyatta'nın oğlu Uhuru Kenyatta Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 2016'nın Mayıs ve Haziran aylarında Muhalif Reform ve Demokrasi Koalisyonu'nun (CORD) seçim reformu talebiyle düzenlediği protesto eylemlerinde can kaybı yaşanmıştır. Bir sonraki genel seçimler Ağustos 2017'de yapılacaktır.

Kenya büyük kaosların yaşandığı Güney Sudan, Etiyopya ve Somali gibi üç ülke ile sınır komşusudur. Bu süregiden çatışmalı ortamların Kenya üzerinde olumsuz etkileri mevcuttur. Somali'deki kaos ve açlık kuzeydoğu sınırından 100 binlerce mültecinin Kenya'ya girişine sebep olmuştur. Kenya 2011'den beri al-Shabab örgütüne karşı askeri müdahalede bulunmak için güney Somali'de bir şeridi işgal etmiş durumdadır.

Genel Ekonomik Görünüm

Bir zamanlar Afrika'nın en zengin ülkelerinden olan Kenya'nın ekonomisi son zamanlarda artan yolsuzluk olayları yüzünden gerilemiştir. Birçok yabancı yatırımcı yatırımlarını bu sebepten geri çekmiştir. Bir zamanlar hiç tahmin edilemeyecek bir durum olsa da, Kenya'nın Doğu Afrika'daki pekçok komşusunun gerisine düştüğü söylenebilir. Kenya bölge içi rekabet ile karşı karşıyadır, bu rekabet son yıllarda önemli ölçüde ekonomik büyüme gösteren Uganda ile piyasa ekonomisi yolunda ekonomik reformlara imza atan Tanzanya'dan kaynaklanmaktadır. Doğu Afrika Topluluğu (EAC) üyesi bu üç ülke 1 Ocak 2005 tarihli gümrük birliği sonucunda birbirlerine her geçen gün daha da bağımlı hale gelmektedir.

Kenya'da 2015 yılında Gayri Safi Milli Hasıla %5,6 büyüme kaydederek 2015 yılında 58,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu büyüme tarım, inşaat, gayrimenkul, finans ve sigorta hizmetlerindeki kayda değer gelişmelerin katkısı ile gerçekleşmiştir. Buna karşın madencilik, bilgi teknolojileri, toptan ve perakende sektöründe aynı dönemde yavaşlama olmuştur. Enerji fiyatlarında azalma sebebiyle 2015 yılında enflasyon; 2014 yılındaki %6,9'luk değerinden %6,6'a gerilemiştir. Cari açık (%GSYİH) 2014 yılındaki değeri %14,5'tan 2015 yılında %11,4'e düşmüştür. Gerilemede, artan ihracat ile azalan ithalat değerlerinin etkisi olmuştur. Kenya Şilini dolar ve pound karşısında değer kaybederken, Avro, G.Afrika Rand'ı ve Japon yeni karşısında değer kazanmıştır. Merkez Bankası'nın faiz oranlarının dengeye gelmesi için yaptığı müdahalelere karşın ağırlıklandırılmış faiz oranları ticari banka kredilerinde %1,4 artarak %17,45'e yükselmiştir. Nairobi Borsa'sında hisse senedi hacmi 5.346 puandan Aralık 2015'te 4.040'a düşmüştür.

GSYİH'nin 2017 yılında yılında bir önceki yıla göre % 5,9 oranında artış göstererek 75,1 Milyar Dolar seviyesine yükselmesi beklenmekle beraber, en önemli ticaret ortağı olan AB ülkelerinde yaşanan ekonomik sıkıntılar ülke ekonomisi için risk faktörü olarak görülmektedir.

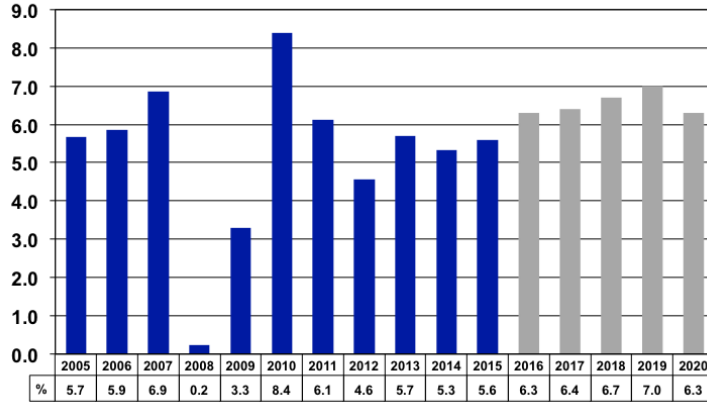
Enflasyonun, 2016 yılında yılında yaşanan %5,6 oranından 2017 yıl sonunda % 6 düzeyine yükselmesi beklenmektedir. Zaman zaman istikrarsızlaşan küresel emtia fiyatlarına rağmen, ülkedeki altyapı yatırımlarının sağladığı verimlilik artışı ve hükümetin düzenleyici reformlarının da etkisiyle önümüzdeki yıllarda da enflasyon oranının makul seviyelerde gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Çay ve kesme çiçek ihracatından elde edilen gelirin düzenli olarak artacağı ve turizm gelirlerinin geçmiş yılların üzerinde bir artış göstereceği düşünülmektedir. Bununla beraber, Kenya'nın dış borca ve yabancı yatırıma bağımlılığı önümüzdeki yıllarda da devam edecektir. Bu kapsamda, cari açığın 2014-2020 yılları arasında yumuşak bir patika izleyeceği tahmin edilmekle birlikte, mevcut açık sebebiyle ülkenin gerek dış yardımlar, gerekse yabancı yatırımlar yoluyla dış kaynaklara olan bağımlılığının süreceği görülmektedir.

Dışa açık ve dünya standartlarında küçük olan Kenya ekonomisinde turizm gelirleri ile tarım ürünleri ihracatı önemli bir yer tuttuğundan, ülke ekonomisi dış şoklara ve hava koşullarına açık bir yapı sergilemektedir. Kenya'daki tüketici pazarının ve orta sınıfın büyümesi, Asya'dan artan talep ve bölgesel entegrasyonun ülke ekonomisini olumlu yönde etkilemesi beklenmekte olup, yabancı kaynakların ülke ekonomisine girişinde uluslararası gelişmeler ve yerel politika önemini koruyacaktır.

Kenya, World Bank tarafından hazırlanan Doing Business 2017 raporunda iş yapma kolaylığı listesinde 92. sırada yer almıştır.

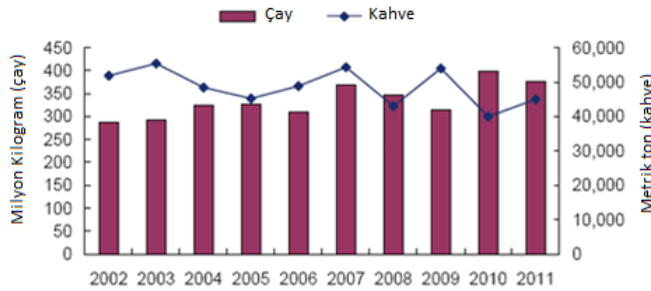
Yıllık GSYİH Büyüme Oranları (%)

Kaynak: ISA Economic Forecasts, national statistics

Kenya ekonomisi Sahra-altı Afrika'nın çeşitlilik açısından en zengin ülkelerindendir. Kenya'da ekonomik yapının başlıca bileşenleri tarım, imalat, hizmetler ve gayri menkul sektörleridir. Tarım ekonominin %27'sini oluştururken, imalat sektörü %10'unu oluşturmaktadır. Tarım sektörü ihracatın %65'ini oluştururken istihdamın %18'ini içermektedir. Kenya'nın ana ihraç malları kahve ve çaydır.

Kenya'da çay ve kahve üretimi

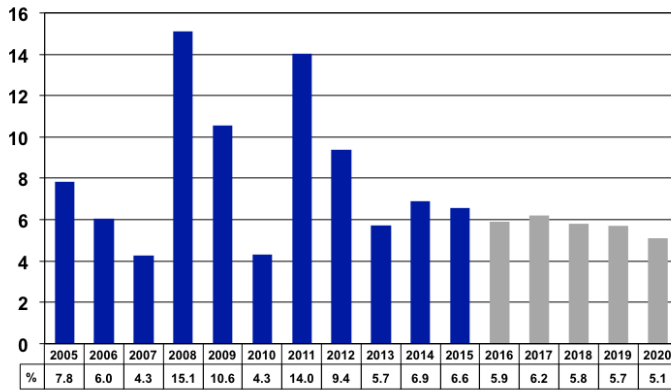
Kaynak: Kenya Çay Kurulu, Kenya Kahve Kurulu

Kenya Doğu Afrika'nın ulaşım, finans ve iletişim merkezidir. 2015 yılında GSYİH'nın %60'ını teşkil eden hizmetler sektörünün 2016-2018 döneminde yıllık bazda ortalama %6 hızla büyümesi öngörülmektedir. Telekomünikasyon, bankacılık, perakende sektörü ve turizmin büyümede etkili olması beklenmektedir. Kenya Doğu Afrika'nın dağıtım merkezi olması sebebiyle özellikle taşımacılık en fazla hizmet ihracatı geliri yaratan sektör konumundadır. Taşımacılık sektörü 2015 yılında %6,4 büyüme gerçekleştirerek GSYİH katkısı 951 milyar KES olmuştur.

2010'daki kısa bir düşüşten sonra enflasyon oranları 2011 ve 2012 yıllarında tekrar yükselme göstermiş ve gıda ürünleri rekor fiyatlara ulaşmıştır. Son yıllarda enflasyon oranlarında bir düşüş gözlemlenmekte. Gelecekte bu oranların düşmeye devam etmesi beklenmektedir.

Enflasyon oranları (%)

Kaynak: ISA Economic Forecasts, national statistics

Sektörler

Kenya’da ekonomik yapının başlıca bileşenleri tarım, imalat, hizmetler ve gayri menkul sektörleridir. Tarım ekonominin %27’sini oluştururken, imalat sektörü %10’unu oluşturmaktadır. Tarım sektörü ihracatın %65’ini oluştururken istihdamın %18’ini içermektedir. GSYİH’ya inşaat sektörü %4,8 perakende sektörü %8,2; taşımacılık sektörü %8,3; gayrimenkul sektörü %7,8 katkıda bulunmaktadır.

Kenya Doğu Afrika’nın ulaşım, finans ve iletişim merkezidir. 2015 yılında GSYİH’nın %60’ını teşkil eden hizmetler sektörünün 2016-2018 döneminde yıllık bazda ortalama %6 hızla büyümesi öngörülmektedir. Telekomünikasyon, bankacılık, perakende sektörü ve turizmin büyümede etkili olması beklenmektedir. Kenya Doğu Afrika’nın dağıtım merkezi olması sebebiyle özellikle taşımacılık en fazla hizmet ihracatı geliri yaratan sektör konumundadır.

İmalat

İmalat reel çıktısı 2015 yılında %3,5 artmıştır. Geçen yıl %3,2 seviyesinde gerçekleşen çıktıdaki artışta en büyük etken düşen petrol fiyatları olmuştur. İmalat sektöründe başlıca artış tıbbi ürünler, içecek, et ve et ürünleri ve metalik olmayan ürünler ile plastik ürünler kaynaklı olmuştur. Kenya Şilinin başlıca para birimlerine karşı değer yitirmesi sebebi ile artan hammadde maliyetleri Üretici Fiyatları Endeksinde %3,91 seviyesinde artışa sebep olmuştur. İmalat sektörü kayıtlı istihdam rakamı 295 bin kişidir.

Tarım & Hayvancılık

Kenya nüfusunun önemli bir kısmının tarım ile iştigal ediyor olması, tabiat şartları ve yağışların önemini oldukça artırmaktadır. Tarımsal üretim ve nüfus yoğunluğu yağışların bol olduğu bölgelerde görülmektedir. 2015 yılı verilerine göre GSYİH’da %27’ye varan oranlarda pay alan tarım sektörü Kenya’daki istihdamın önemli bir kısmını sağlamakta olup, GSYİH içerisindeki ağırlığının azalarak devam etmesi beklenmektedir. 2015 yılında 39 milyon torba tahıl, 6,8 milyon ton şekerpancarı üretilmiştir. Bahçe tarımından 90 milyar KES ihracat geliri elde edilmiştir. Bahçe tarımında en büyük kalem gül yetiştirilmesi almaktadır.

Ana kalemler çay, kesme çiçek ve kahve olmak üzere tarımsal ürün ihracatı Kenya’nın toplam ihracatının %’65 inden daha fazlasını teşkil etmektedir. Diğer tarımsal ürünler tropik meyveler, mısır, şeker, bezelye, patates, sisal ve süpürge darısıdır.

En son 2015 yılı verilerine göre çay ihracatın %25'ini teşkil etmiştir. 2014 yılında çay ihracatından 123 milyon dolar ihracat geliri elde edilmiştir. 2015 yılında kahve ihracatından 20 milyon dolar ihracat geliri elde edilmiştir.

Kesme çiçek, meyve ve sebze Kenya bahçecilik sektörünü meydana getirmekte olup, sözkonusu sektör çay ve kahveden sonra Kenya'nın en önemli ihracat kalemidir. 2015 yılında 690 milyon dolar değerinde kesme çiçek ve diğer bitkiler, 238 milyon dolar değerinde sebze ve meyve ihracatı gerçekleştirilmiştir. Kesme çiçek ihracatının %80'ini güller oluşturmaktadır. Önemli bir kısmı Hollanda ve İngiltere olmak üzere kesme çiçek ihracatının %90'ı Avrupa'ya yapılmaktadır. Kenya sebze ve meyve ihracatında fasulye, bezelye, makedemya fındığı ve avokado ilk sıralarda yer almaktadır.

Hayvancılık hem yağışların bol olduğu hem de yarı kurak bölgelerde yapılmaktadır. Afrika bölgesinin 3. En büyük hayvan nüfusuna sahip olan ülkelerden biri olan Kenya'da 17 milyon küçük ve büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Sığır, koyun ve keçi en çok yetiştirilen hayvanlardır. Kenya'da tavuk üretimi de mevcut olup ağırlıklı olarak yerli tüketimi karşılamaktadır. Hem kırmızı hem de beyaz et ürünlerinde ihracat oldukça düşük seviyelerdedir. 2015 yılında 6,5 milyon baş küçükbaş, 2,2 milyon baş büyükbaş hayvan kesimhanelere gönderilmiştir.

İnşaat Sektörü

İnşaat sektörü Kenya'da 2015 yılında %13,6'lık büyüme kaydetmiştir. Sektörde resmi istihdam rakamları geçen yıla göre %11,4 artış göstererek 148 bin seviyesinde gerçekleşmiştir. Yol yapım işlerine yapılan harcamalar %79 seviyesinde artmıştır. Çimento tüketimi 2015 yılında bina ve inşaat sektöründe artışı bağlı olarak %9,9 artış göstermiştir. İnşaat maliyet indeksi 2014 yılı ile karşılaştırıldığında düşen petrol fiyatları sebebi ise 5,2 puanlık azalma ile %4,9 seviyesinde gerçekleştirmiştir. Raporlanan bina işleri indeksi 341'den 367 puana yükselmiştir. Sektörün kredi kullanım oranı %32 artarak 106 milyar Kenya Şilini seviyesinde çıkmıştır.

Kenya'nın ekonomik gelişimi için altyapı yatırımlarına önemli derecede ihtiyaç duyulmaktadır. Altyapı yatırımları kamu bütçesinden ayrılan pay ve uluslararası yardım ve kalkınma kuruluşları ile diğer ülkelerden alınan borç ve hibe yoluyla finanse edilmektedir. Ülkedeki altyapı faaliyetlerinin önemli bir kısmı Çinli firmalarca üstlenilmektedir. Proje finansmanında kullanılmak üzere Çin devletince proje sahibi Kenyalı idareye borç sağlanmaktadır.

Kenya'da inşaat sektörünün kritik bileşenleri, baraj inşaatları (Su ve Sulama Bakanlığı) yol inşaatı ve rehabilitasyonu (Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı), standart demiryolu hattının yapılması(Kenya Railways Authority, Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı), , başlıca havalimanlarının rehabilitasyonu (Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı) , Lamu limanı (LAPPSET Authority, Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı) ve ilgili altyapı projeleri, jeotermal ve rüzgar santrali projeleri (Enerji Bakanlığı, Ketraco), kentsel kalkınma için ev inşaatıdır (Land, Housing and Urbanization Ministry).

Enerji

2015 yılında varil başına ortalama petrol fiyatlarının düşmesi sebebi ile petrol ithalatı %32 azalarak 226 milyar KES olmuştur. Buna karşın ithalat hacmi ise 30 ton artarak 4,431 milyon ton olmuştur. Kurulu toplam elektrik kapasitesi %6a artarak 2.336 MW olmuş, üretim ise %4 artarak 9.514 GWh olmuştur. Elektrik talebi 7.415 milyon KWh'dan 7.826 milyon kWh'a çıkmıştır.

Uzun süreli arayışlar neticesinde Kenya'da ilk kez 2012 yılı Mart ayında petrol bulunmuştur. Petrol ve doğalgazda dışa bağımlılığın azalması ve sözkonusu ürünlerin düşük maliyetlerle temin edilebilmesi Kenya ekonomisini olumlu yönde etkileme potansiyeline sahiptir. Ayrıca Kenya'nın dış dünyaya petrol ve doğalgaz satışı gerçekleştirebilmesi ile birlikte kamu bütçesinin güçlenerek ulaştırma ve enerji altyapısı için kaynak ayrılabilmesi imkanı doğacaktır. Ülkede madencilik sektörünün düzenlenmesini hedefleyen yasal altyapı çalışmaları petrol, titanyum, kömür, demir cevheri ve altın gibi diğer madenlerin keşfi ile hız kazanmıştır.

Doğu Afrika'nın tek petrol rafinerisi Kenya'nın Mombasa şehrinde yer almaktadır. Petrolün bir kısmı işlenmiş bir kısmı ham olarak ithal edilmektedir. Ham petrol Mombasa rafinerisinde işlenerek Kenya'ya ve bölge ülkelere dağıtılmaktadır. Petrol ürünlerinin dağıtımında birçok özel işletme faaliyet göstermekte olup petrol, boru hatları ile Nairobi, Eldoret ve Kisumu şehirlerine taşınmaktadır.

Kenya madencilik sektörü birkaç yıl öncesine kadar milli hasıladan sadece %1 pay almakta ve kısıtlı miktarda soda külü, kaolin ve değerli taş üretiminden oluşmakta iken, 2014 yılından itibaren titanyum ihracatına başlanması ve yeni keşifler madencilik sektörünün büyümesini sağlayacaktır.

Turizm

Kenya Doğu Afrika'daki önemli turizm ülkelerinden biridir. Değişik tabiat güzelliklerini, vahşi yaşamı ve farklı kültürleri Kenya'da birarada görmek mümkündür. Dünya'daki büyük kedi nüfusunun en yoğun olduğu bölgelerden biri olan Masai Mara Ulusal Parkı Tanzanya'daki Serengeti'nin devamı olarak ülkenin güneybatısında yer almaktadır. Masai Mara özellikle büyük göçün yaşandığı Temmuz ve Ekim ayları arasında her yıl binlerce safari turistin Kenya'yı ziyaret etmesini sağlamaktadır.

2015 yılında turizm gelirleri geçen yıla göre 500 milyon KES azalarak 84,6 milyar KES olmuştur. 2015 yılı verilerine göre Kenya'ya gelen uluslararası ziyaretçi sayısı %12,6 azalarak 1,18 milyon olmuştur. Düşük güvenlik kaygıları sebebiyle Avrupa bölgesinden gelen ziyaretçi sayısının azalmasının etkisi olmuştur. Müze ve tarihi yerleri ziyaret eden kişi sayısı geçen yıla göre %15 artarak 797 bin kişi olmuştur. Ulusal parkları ve safari alanlarını ziyaret eden kişi sayısı ise %10 azalarak 1,9 milyon olmuştur.

Taşımacılık

Kenya Doğu Afrika'nın idare ve dağıtım merkezi olarak hem yerel piyasasına hem de Doğu Afrika pazarına üretim yapmaktadır. Kenya'nın uluslararası şirketlerce Doğu Afrika'nın merkezi olarak görülmesi Kenya'da taşımacılığı şekillendiren temel unsur olmaktadır.

Taşımacılık sektörü 2015 yılında %6,4 büyümeye gerçekleştirerek GSYİH katkısı 951 milyar KES olmuştur. Mombasa limanında elleçlenen kargo 24.875 tondan 26.732 tona çıkmıştır. Toplam konteyner trafiği ise %6 artarak 1.076.118 TEU olmuştur.

Petrol boru hatları ile taşınan miktar ise 2015 yılında %2,8 artarak 5.712 bin kübik metre olmuştur. Tren ile yapılan yük taşımacılığı artarken, toplam kargo trafiği 1,575 milyon ton olmuştur. Yük taşımacılığından elde edilen gelir 6,2 milyar KES seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bankacılık

1994'de Kenya hükümeti, Kambiyo Kontrol Yasasındaki sınırlamaları kaldırarak, döviz ve kambiyo kontrollerini gevşetmiştir. Bu itibarla, ihracatçıların elde ettikleri döviz gelirlerini Kenya'daki ticari bankalarda tutmalarına, bankaların da kendi nam ve hesaplarına döviz alıp satmalarına müsaade edilmiştir. Yapılan liberalleştirme çalışmaları neticesinde; Kenya vatandaşları, döviz hesabı açabilme, hükümet garantisi aranmaksızın uluslararası piyasalardan kredi kullanma imkanlarına kavuşmuşlar, diğer taraftan, Kenya'daki yabancı yatırımcılar da yerel kredilerden faydalanabilme imkanına sahip olmuşlar, yatırım gelirlerinin ülke dışına transferi üzerindeki sınırlandırmalar kaldırılmıştır. Öte yandan 1 Ağustos 2013 tarihinden itibaren finansal işlem masraflarından %10 vergi alınmaya başlanmıştır.

Kenya'daki bankacılık sektörü şirketler kanunu, merkez bankası kanunu ve bankacılık kanunu ile düzenlenmektedir. Yabancı bir banka Kenya'da şube açabileceği gibi, yabancı bankanın hissedarları da Kenya'da yerel bir şirket kurarak bankacılık izni başvurusunda bulunabilir. Kenya'da bankaların denetimi Kenya Merkez Bankası tarafından sağlanmakta ve işletme lisansları da adı geçen Kurumdan alınmaktadır. Kenya'da halihazırda 3 devlet bankası, 1 i ipote bankası olmak üzere 26 yerel banka, 14 yabancı ortaklı toplamda 43 ticari banka mevcuttur. 2014 yılında sözkonusu kuruluşlarca 18 milyar dolarlık kredi kullandırılmıştır. 2014 yılı ticari faiz oranları ortalama %16,2 olmuştur.

Bankacılık sektörüne ilişkin temel veriler aşağıda yer almaktadır, sektöre ilişkin verilere ve gelişmelere Kenya Merkez Bankası'nın www.centralbank.go.ke web adresinde yer alan yıllık raporlardan ulaşılabilmektedir.

Madencilik

Madencilik ve taşocakçılığı GSYİH'nın yaklaşık %0,5'ini oluşturmaktadır. En önemli üretim Magadi Gölündeki soda üretim faaliyetidir. Magadi Soda şirketi İngiliz Brunner Mond Grup bünyesinde olup, Afrika'daki en büyük soda üreticisi ve ihracatçısı konumundadır. Magadi Soda cam sanayi hammaddesi olarak yüksek oranlı saflaştırılmış soda üretim tesisi kurmayı planlamaktadır.

Dış Ticaret

2015 yılında dış ticaret dengesi bir önceki yıla göre 84 milyar dolar KES artarak -1.081 milyar KES seviyesinde gerçekleşmiştir. Toplam ihracat bir önceki yıla göre %8,2 artarak 581 milyar KES, toplam ithalat ise %2,5 azalarak 1.578 milyar KES olmuştur. Toplam dış ticaret geçen yıla göre sadece 2 milyar KES artmıştır. İhracatın ithalatı karşılama oranı %33,2'den %36,8'e yükselmiş, ihracatta başlıca ürünler çay, taze sebze ve meyve, tekstil ve hazır gıyüm ürünler, kahve olmuştur. İhracatta başlıca ürünler toplam ihracatın %54,6'sını oluşturmuştur. 2015 yılında da Afrika ülkeleri ihracatın %41'ini yaptığı temel ihracat rotası olmuştur. Afrika kıtasında 69 milyar KES ile Uganda başlıca ihracat yapılan ülke olmuştur. Aynı dönemde ithalatın en fazla yapıldığı bölge Asya bölgesi olmuş, 2015 yılında bölgeden 982 milyar KES ithalat gerçekleştirilmiştir. Aynı dönemde ödemeler dengesinde 2014 yılında gerçekleşen 128 milyar KES fazla 2015 yılında 25 milyar KES açığa dönüşmüştür.

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2005	3.420	5.846	-2.426	9.266
2006	3.502	7.233	-3.731	10.735
2007	4.081	8.989	-4.908	13.070
2008	5.001	11.128	-6.127	16.129
2009	4.463	10.202	-5.739	14.665
2010	5.169	12.093	-6.924	17.262
2011	5.853	15.028	-9.175	20.881
2012*	5.226	15.126	-9.900	20.352
2013*	5.537	16.435	-10.898	21.972
2014*	6.111	19.685	-13.574	25.796
2015*	5.442	18.668	13.226	24.110

*Yansıtma verilerdir. Kaynak: ITC Trademap

İTHALAT

Kenya'nın ithalatında ilk üç sırada Çin, Hindistan ve ABD yer almakta; bu ülkeleri Japonya, Tanzanya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve İngiltere izlemektedir.

İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

SIRA	ÜLKE	2013	2014	2015
	TOPLAM	17.561.169	21.379.850	18.668.918
1	Çin	3,217,481	4,930,569	5,918,049
2	Hindistan	3,938,382	4,405,448	3,183,932
3	A.B.D.	635,689	1,640,899	936,761
4	Japonya	914,188	953,460	926,263
5	Tanzanya	228,412	445,965	793,894

Kaynak: Trade Map

Kenya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
	TOPLAM	16,394,469	21,379,850	18,668,918
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3,231,649	4,192,909	2,180,338
9999	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen ürünler	165,812	1,445,618	789,909
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	496,426	572,348	518,488
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	354,979	415,334	448,111
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	101,198	133,492	444,780

Kaynak: Trade Map

İHRACAT

Kenya'nın ihracat malları nispeten çeşitlilik arz etmekle birlikte, çay ve bahçe bitkileri en önemli ihracat kalemlerindendir. Diğer önemli ihracat malları ise hazır giyim, kahve, demir ve çelik, soda külü, balık, tütün ve petrol ürünleridir.

Zambiya, Tanzanya ve Uganda Kenya'nın en çok ihracat yaptığı ülkelerdir. Bunlardan ayrı olarak ABD, Hollanda, Birleşik Krallık, Mısır, Pakistan ve Almanya ülke ihracatında üst sıralarda yer almaktadır.*Yansıtma verileridir. Kaynak: ITC Trademap

Son on yılda ihracat içerisinde Afrika'nın payının artması Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı (Comesa) ve Doğu Afrika Topluluğu'nun (EAC) üyeleri arasında ticaretin arttığını göstermektedir. Tanzanya ve Uganda'nın da üyesi olduğu EAC en çok ihracat yapılan bölgedir.

İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

SIRA	ÜLKE	2013	2014	2015
	TOPLAM	5.875.855	6.574.230	5.442.461
1	ABD	466.430	609.179	586.528
2	Uganda	562.819	593.888	554.530
3	Hollanda	491.924	522.414	446.258
4	Zambiya	712.503	773.821	411.892
5	İngiltere	430.132	407.814	404.455

Kaynak: Trade Map

Kenya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	ÜRÜN	2013	2014	2015
	TOPLAM	5.536.953	6.574.230	5.442.461
0902	Çay	1,218,162	1,158,764	1,154,205
0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	479,998	719,315	653,745
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	203,665	755,573	413,904
0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	190,805	237,178	238,307
0708	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	126,707	179,680	159,292

Kaynak: Trade Map

Yabancı Yatırımlar

Kenya Hükümeti'nin genel olarak yabancı yatırıma sıcak bir yaklaşımı olmakla birlikte kalifiye personel bulunmasında yaşanan güçlükler, sahte ve kalitesiz ürünlerin yarattığı rekabet ve mevcut şirketlerin güçlü konumu yabancı yatırımların istenilen seviyede gerçekleşmesini engellemiştir.

Kenya'da bazı hassas sektörler dışında işletme kurulmasında yerli ortak zorunluluğu bulunmamaktadır. Yabancı yatırım payı telekomünikasyon, sigorta ve medya sektörleri ile Nairobi Borsası'nda işlem gören işletmelerde belli bir üst sınıra tabidir. Yabancı yatırımcı Kenya'da faaliyet gösteren bir telekom şirketinin en fazla %80'ine, hisseleri Nairobi Borsası'nda işlem gören bir işletmenin %75'ine, bir sigorta şirketinin %67'sine ve bir TV kanalının %50'sine sahip olabilirler. Kenya mevzuatı %100 yabancı özsermaye ile şirket kurulumuna izin vermektedir.

Kurumlar vergisi şirket Kenya'da yerli şirket şeklinde kurulursa %30, yabancı bir şirketin şubesi şeklinde kurulursa %37,5'tur. Kenya'da elde edilecek karın tamamının Türkiye'ye transferi mümkündür ve para transferleri tamamen serbesttir. Kenya genel olarak liberal ve yatırımcı dostu bir ekonomiye sahiptir; ülkenin eleştirilen yönleri telefon, internet, yol ve elektrik enerjisi şeklindeki altyapıya ilişkin yetersizliklerdir.

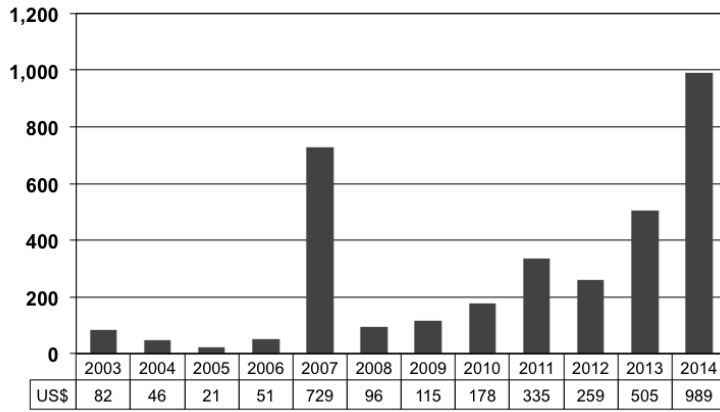
Küresel ekonomideki canlanma, Doğu Afrika Topluluğu içi entegrasyon ve Kenya ekonomisindeki büyümenin etkisi ile doğrudan yabancı yatırımların artarak devam etmesi beklenmektedir. Yatırımların %50'si başkent Nairobi'ye yönelmekte, Nairobi'yi Mombasa takip etmektedir.

Yabancı yatırımın kolaylaştırılması amacıyla tüm yatırım işlemlerinin tek bir pencereden yapılabilmesinin sağlanması planlanmaktadır. Doğu Afrika Topluluğu içerisinde ortak bir para birimine geçilmesi gündeme gelse de sözkonusu gelişmenin yakın bir tarihte gerçekleşmesi beklenmemektedir. Yabancı yatırım açısından mevcut yüksek vergi yükü caydırıcı bir unsur olarak

varlığını devam ettirmektedir. Hükümetin bazı anahtar sektörlerde yatırımı canlandırmak için önümüzdeki yıllarda vergi indirimlerine gitmesi beklenmektedir.

Kenya'nın yabancı yatırım çekebilmesinde dışa açık bir ekonomik ve politik sisteme, turizm ve tarım için uygun iklimsel şartlara, ucuz işçi maliyeti ve liberal bir ekonomik yapıya sahip olması önemli rol oynamaktadır. Önümüzdeki dönem yabancı yatırımların özelleştirme kapsamındaki işletmelere yönelmesi beklenmektedir. Ayrıca Doğu Afrika Topluluğu ve Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı içi entegrasyon ve birçok uluslararası şirketin Kenya'yı Doğu Afrika yönetim merkezi olarak tayin etmeleri Kenya'nın yabancı yatırım çekebilmesini olumlu yönde etkilemektedir. Yabancı yatırımı caydıran unsurlar ulaşım altyapısındaki bozukluk, yüksek elektrik fiyatları, yüksek vergiler, yolsuzluk, yabancı personel çalıştırılması ve arsa alımında yaşanan bürokratik sıkıntılardır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyon Dolar)

Kaynak: ISA Economic Forecasts, national statistics

Yabancı Yatırımlar Hakkında Merkezi ve Yerel Yönetimlerin Kanun, Yönetmelik ve Uygulamaları

Kenya, jeo-stratejik konumu itibarıyla önemli bir ülke olup, bu konumu nedeniyle yatırımcılar için doğal bir cazibe merkezidir. Bu bağlamda, Doğu Afrika Bölgesine açılan kapı olup, bu bölgenin finans, ulaşım ve idare merkezidir.

Kenya'ya yatırım yapan üretici işletmeler, Kenya, Tanzanya, Uganda, Ruanda ve Burundi tarafından kurulan Doğu Afrika Topluluğu Pazarına ve Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarına (COMESA) tercihli giriş imkanına sahip olmaktadır.

Kenya, bağımsızlığını kazandığı zamandan (1963) beri, serbest pazar prensiplerine sadık kalmış, çevre ülkelerde yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik krizlere rağmen bölgesinde bir istikrar unsuru olmuştur. 1990'lardan beri yatırım ortamının iyileştirilmesi, üretimin ve ihracatın artırılması amacıyla aşağıda belirtilen önlemler alınmıştır:

- Döviz ve fiyat kontrollerinin kaldırılması,
- Kenya Şilini'nin konvertibl olması,
- Ulusal güvenlik, sağlık ve çevrenin korunmasıyla doğrudan alakalı ürünler dışında ithal lisansı uygulamasının sona erdirilmiş olması,

- Sermaye piyasalarının yabancı iştirakçilere açılması,
- Yatırım teşvikleri getirilmesi,
- Gümrük vergisi ve KDV iadesi sisteminin getirilmesi,
- İhracat işleme bölgelerinin kurulması,
- Çeşitli ülkeler ile çifte vergilendirmenin önlenmesi, yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmalarının imzalanması.

Kenya, Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) kurulduğundan beri (Ocak 1995) üyedir. Diğer taraftan Kenya'da üretilen birçok ürün Avrupa Birliği ve ABD pazarlarına tercihli giriş imkanına sahiptir.

Kenya anayasasına göre; telafi ödemesi (tazminat) yapılmadan özel mülk kamulaştırılmaz. Kenya, üye ülkelerdeki ticari olmayan riskleri garanti eden ve Dünya Bankasına bağlı olarak faaliyet gösteren Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansına üyedir.

Yatırım Teşvik Politikaları ve Uygulamaları

2005 yılı Ocak ayında yürürlüğe giren Yatırımların Korunmasına İlişkin Kanun'a göre; Kenya Hükümeti, yatırımların kolaylaştırılması ve teşviki amacıyla, iş kurmak için gerekli izinlerin alınmasında yatırımcılara her türlü kolaylığı sağlamayı hedeflemekte olup, bu amaçla kurulmuş olan Kenya Yatırım Otoritesi yabancı yatırımcılara hizmet sağlamaktadır. Söz konusu Otorite aracılığıyla gerçekleşen yatırımlara yurtdışından ithal edilen makine ve teçhizat için KDV ödenmemesi, yatırım bedeli elde edilene kadar kurumlar vergisinden muafiyet gibi teşvikler sağlanmaktadır.

İhracata işleme bölgelerinde (Export processing zones – EPZ) faaliyet gösteren üretici işletmelere 10 yıl kurumlar vergisi muafiyeti, üretici ve ticari işletmeler için ithal edilen hammadde, yarı mamul ve teçhizattan gümrük ve KDV vergileri alınmaması, belli başlı sanayi düzenlemelerinden ve lisans uygulamalarından muafiyet tanınması gibi yatırım teşvikleri sağlanmaktadır. İhracat işleme bölgelerindeki üretici işletmeler, gerekli iznin alınması ve gümrük vergilerinin ödenmesi şartıyla yıllık üretim miktarının en fazla %20'sini Doğu Afrika Topluluğu kapsamında Kenya, Tanzanya ve Uganda'ya satabilirler. Öte yandan ticari işletmelerin satışlarının tümünün Doğu Afrika Topluluğu dışına yapılması gerekmektedir.

Kenya AGOA (Africa Growth and Opportunity Act) kapsamında tekstil ve konfeksiyon ürünleri ABD pazarına gümrük vergisiz olarak ihraç edilebilmektedir. Bunların dışında, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında, Kenya'nın çok sayıda sanayi ürünü ABD, Japonya, Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, İsviçre, İsveç, Norveç, Finlandiya, Avusturya gibi gelişmiş ülke pazarlarına tercihli olarak giriş yapabilmekte ve 3.000'den fazla ürüne miktar sınırlaması uygulanmamaktadır.

Çalışma İzni, Sosyal Güvenlik Sistemi

Çalışma izni yatırımcı veya çalışan olma pozisyonuna göre çeşitli sınıflara ayrılmıştır. Yatırımcı konumundaki kişilerin belli bir miktar sermayeyi Kenya'ya getirmelerine ve yatırımda bulunacakları alana ilişkin gerekli izinleri almış olmaları gerekmektedir. Çalışan konumundaki kişiler için işveren tarafından söz konusu işin Kenya çalışma piyasasından temin edilemediğinin ispatlanması gerekmektedir. Kenya'da faaliyet gösteren işletmeler çalışma bedelleri için talep edilen bedellerin yüksekliği ve süreçlerin uzunluğundan şikayetçi olmaktadır. İlgili bedellere linkten ulaşılabilir: <http://www.immigration.go.ke/Information.html>

Yerel Ortak Bulma

Yerel ortak temini için pazarın ziyaret edilmesi, sektördeki önemli işletmeler ile biraraya gelinmesi önem arz etmektedir. Potansiyel ortak hakkında bilgi işletmenin finansal raporlarını talep ederek, tedarikçileri ve müşterileri ile görüşerek sağlanabilir. Yerel ortak ile hareket eden işletmeler bir süre sonra ciddi sıkıntılar yaşamaya başlayabilmektedir. Sıkıntılar sıklıkla yerel ortağın taahhüt ettiği yatırımlarda bulunmaması veya işletmeye yeterince zaman ayırmaması gibi sebeplerle ortaya çıkmaktadır. Ortaklı sözleşmelerinde her ortağın bir zaman tablosu çerçevesinde ne zaman ne gibi bir yatırımda bulunacağını, tarafların yatırıma ne kadar zaman ayıracaklarının ve taahhütlere uyulmaması durumunda ne gibi yaptırımların uygulanacağını netleştirilmesi gerekmektedir.

Sektördeki Türk ve Yabancı Yatırımlar

Öte yandan 2000'li yıllarda ülkemizden birkaç işletmenin faaliyet gösterdiği Kenya'da bugün inşaat malzemeleri, otel ekipmanları, halı, elektronik eşya, deri, kozmetik ürünler, konfeksiyon ticareti, müteahhitlik, turizm, karayolu ile yolcu taşımacılığı, restaurant işletmeciliği, un fabrikaları kurulumu, mobilya, briket üretimi vb. alanlarda faaliyet gösteren 40'a yakın Türk işletme mevcuttur. Kenya'da ağırlığı KOBİ statüsünde olmak üzere her yıl 8-10 Türk işletme kurulmakta ve her yıl 2-4 Türk işletme de Kenya pazarından ayrılmaktadır. Birçok uluslararası şirket kendilerine bölgesel merkez olarak Kenya'yı seçmişlerdir. Kenya'da 200'ün üzerinde uluslararası şirket faaliyet göstermektedir.

Vergiler:

Tüm yerli firmalar gelirleri üzerinden %30 oranında kurumlar vergisine tabidir. Yabancı firmaların Kenya'daki şubeleri %37,5 oranında kurumlar vergisi ödemektedir.

KDV ithal edilen ya da Kenya'da üretilen mallardan alınmakta olup, Kenya'da sağlanan veya ithal edilen vergiye tabi hizmetlere uygulanır. Standart KDV oranı %16 olup, sağlık ve eğitim hizmetleri ile bazı gıda ürünlerinde KDV istisnası bulunmaktadır.

Ayrıca üretici veya ticari işletme lisansı bedeli, standartlar, motorlu taşıtlar, eğitim, yol, damga ve akaryakıt şeklinde diğer vergiler bulunmaktadır.

Pazarın Arz Yapısı

Lokal Ürün/Hizmetler, Bunların Üretim Miktarı ve Üretici/Servis Sağlayıcı Kuruluşlar

Kenya nüfusunun %76'sı kırsal alanda yaşamakta olup, sözkonusu kesim tarım ve hayvancılık ile iştigal etmektedir. Kırsal kesimdeki tarım ve hayvancılık ağırlıklı olarak asgari geçimi sağlayacak şeklindedir.

Kenya'daki önemli sanayi kuruluşlarının birçoğu Kenya Üreticiler Derneğinin (www.kam.co.ke) ve Kenya Özel Sektör Birliği üyesidir (www.kepsa.or.ke). Sanayi, gıda ürünlerinin işlenmesi ve ambalajlanması, plastik, kağıt, çimento ve tekstil sektörlerine yoğunlaşmıştır.

Kenya'daki mal ve hizmet üretim miktarlarına Kenya Ulusal İstatistik Bürosunun www.knbs.or.ke web adresinden ulaşılabilmektedir.

Yabancı Menşeli Ürün/Hizmetler, Bunların Üretim Miktarı ve Tedarikçiler

Yüksek teknoloji isteyen madencilik ve enerji sektörlerinde Avrupa, ABD, Kanada ve Avustralyalı işletmeler ağırlıktadır. Motorlu taşıtlar sektöründe Çin, Japonya, Kore ve Hindistan gibi Asyalı ülkelerin ağırlığı mevcuttur. Altyapı sektöründe Çin'in belirgin ağırlığı mevcuttur.

Ürün/Hizmet Sağlayıcılarının Konsantrasyonu

Kenya milli hasılasının %50'si Nairobi'den ve %20'si Mombasa'dan elde edilmektedir. Geri kalan %30'luk milli hasıla da ağırlığı Kisumu, Nakuru ve Eldoret gibi şehirler olmak üzere ülkenin geri kalanından elde edilmektedir.

Nairobi birçok uluslararası şirket tarafından Doğu Afrika'nın idare merkezi olarak görülmekte olup, 200'ün üzerinde uluslararası işletmenin Nairobi'de faaliyet gösterdiği tahmin edilmektedir. Nairobi'deki işletmeler ağırlıklı olarak "Industrial Area" ve "Mombasa Road" çevresinde yoğunlaşmıştır.

Pazarın Talep Yapısı

Genel Tüketim/Talep Eğilimleri

Kenya'da tüketim gücüne sahip orta sınıfın genişlemesi ile birlikte gelecekte otomotiv, dayanıklı tüketim malları, mobilya, züccaciye ve ev eşyalarına olan talebin artması; gıda işleme ve makine, inşaat, bankacılık, bilgi teknolojileri ve iletişim, turizm ve perakende, eğitim, sağlık ve eğlence sektörlerinin büyümesi beklenmektedir.

Pazarda Eksikliği Çekilen Ürün ve Hizmetler

Kenya'nın ithalında en çok yer alan ürün grupları sırasıyla petrol, makine sektörü, elektrik-elektronik sektörü, motorlu kara taşıtları ve demir-çeliktir.

Makine sektöründe sırasıyla bilişim sektörü ürünleri, inşaat ve madencilik sektörlerinde kullanılan makineler, çeşitli taşıtlarda kullanılan motorlar ve inşaat araçları en fazla ithalatı gerçekleştirilen ürünlerdir. Elektrik-elektronik sektöründe cep telefonları ile aksam ve parçaları, elektrik transformatörleri, elektrik konvertörleri ve izole edilmiş teller ile kablolar ithalatı en fazla gerçekleştirilen ürünlerdir. Motorlu kara taşıtları sektöründe sırasıyla otomotiv, kamyon, traktör ve motorsiklet en fazla ithalatı gerçekleştirilen ürünlerdir. Demir ve çelik sektöründe sırasıyla hassa hadde ürünleri, demir ve alaşımsız çelikten yarı mamuller ve filmaşın ithalatı en çok gerçekleştirilen ürünlerdir.

Tüketici Profili

Kenya milli hasılasının yarısı ülkenin başkenti olan ve 4 milyona yakın nüfusa sahip Nairobi'de elde edilmektedir. BM'nin dünyadaki 4. büyük merkezinin Nairobi'de bulunması sebebiyle şehirde 200.000'in üzerinde yabancının yaşadığı tahmin edilmektedir. Ülkedeki yabancılar ve ülkenin ticaretini ağırlıklı olarak ellerinde bulunduran Hint kökenli Kenyalılar nispeten varlıklı bir tüketici grubu oluşturmaktadır.

Kenya nüfusunun %4'ünün aylık 1.410 doların üzerinde gelir elde ettiği tahmin edilmektedir. Çalışan nüfusunun %24'ünün aylık 280 ile 1.410 dolar arasında ve %72'sinin aylık 280 doların altında gelir elde ettiği öngörülmektedir. Nüfusun %76'sı kırsal kesimde yaşamakta olup, kırsal kesimde yaşayan önemli bir nüfus doğrudan ekonomik hayata katkı sağlamamakta, geçimin asgari düzeyde sağlanmasını öngören bir yapıda tarım ve hayvancılık ile iştigal etmektedir.

Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler

2015 yılı Kenya'ya ihracatımız 131 milyon dolar olmuştur. İthalatımız ise 13,2 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye - Kenya Dış Ticaret Değerleri (1.000 \$)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2000	7.976	2.671	5.305	10.647
2004	17.837	1.600	16.237	19.437
2008	233.052	12.575	220.476	245.627
2013	129.604	14.960	114.644	144.564
2014	118.157	15.734	102.423	133.891
2015	131.264	13.241	118.023	144.505
2016(1-10)	101.344	11.484	89.860	112.828

Kaynak: TÜİK

Türkiye ile İkili Ticaret

Türkiye ile Kenya arasında ticaret dengesi ülkemiz lehinedir. İkili ticaretimiz fasıllar itibariyle ele alındığında, ihracatımızın daha çok sanayi ürünlerinden teşekkül ettiğini, ithalatımızın ise, yağlı tohumlar gibi üretiminde geleneksel olarak açık verdiğimiz ve gıda sanayimizin ihtiyaç duyduğu ürün gruplarından oluştuğu görülmektedir. Deri sanayimizin ihtiyacı olan ham postlar ve derilerin yanı sıra, kahve ve kimi minerallerin çok ciddi meblağlarda olmayan miktarlarda bu ülkeden karşılandığı görülmektedir.

Kenya'ya ihracatımızda 2015 yılında önemli paya sahip ilk üç ürünün grubunun; “nükleer reaktörler, kazan; makina ve cihazlar”, “elektrikli makine ve cihazlar” ve “çeşitli eşyalar” olduğu görülmektedir.

Türkiye'nin Kenya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (milyon \$)

GTİP	ÜRÜMLER	2013	2014	2015
	Genel Toplam	129,604	118,157	131,265
8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	901	320	10,090
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	7,474	7,211	9,332
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	3,925	2,349	5,684
1101	Buğday unu/mahlut unu	3,785	3,233	4,647
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	0	1,056	4,445

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi

Kenya'ya ihracatımızda başlıca ürünlerin ise yıllar itibarıyla kısmi değişiklik göstermekle beraber hijyenik eşya, oto yedek parçaları, traktör, buğday unu, elektrikli su ısıtıcıları ve demir-çelik çubuk gibi ürünlerden ibarettir.

Türkiye'nin Kenya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (milyon \$)

GTIP	ÜRÜNLER	2013	2014	2015
	Genel Toplam	14,960	15,733	13,241
0902	Çay	5,305	3,981	5,227
1209	Ekim amacıyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	4,268	5,308	2,999
0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	390	1,057	1,264
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	98	454	1,016
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabanlanmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	2,149	1,819	915

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi

Kenya'nın genel olarak ihraç ürünleri çeşidi sınırlı olup, Türkiye'nin Kenya'dan ithalatında başlıca ürünler tohum, çay, sığır derisi ve kesme çiçektir.

Faydalı Bilgiler

Türkiye-Kenya İş Konseyi

Kuruluş Yılı: 2010

Türk Tarafı Başkanı: M.Kemal Koloğlu

Firma / Unvan: Kolin İnşaat

Karşı Kanat: Kenya Ulusal Ticaret ve Sanayi Odası

Karşı Kanat Başkanı: Kiprono Kittony

Web Adresi: www.kenyachamber.or.ke

İş Konseyi Çalışan Bilgileri

Barış Çuvalcı, Afrika Bölge Koordinatörü, +90 212 339 50 32

Evren Doğan, İş Konseyi Koordinatörü, +90 212 339 50 51

İrem Develioğlu, İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 70

Saadet Gülmez, , İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 61

E-posta: africa@deik.org.tr

Yürütme Kurulu Üyeleri

Kişi Adı	Kişi Soyadı	Firma	Firma Unvanı	Konseyl Unvanı
M.Kemal	Koloğlu	Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Tic. A.Ş.	Koordinatör	İş Konseyi Başkanı
Müjde	Ferahlı Aktaş	Feka İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yön. Kur. Bşk. Vekili	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Ali Bora	İşbulan	Tav İşletme Hizmetleri A.Ş.	Genel Müdür	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Deniz	Türkkan	Dvk İnşaat Tur. Müh. San. İç ve Dış Tic. A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi
Altuğ	Akbaş	Kalekim Kimyevi Maddeler San. ve Tic. A.Ş.	Yön. Kur. Üye. & Gen. Müd.	İş Konseyi YK Üyesi
Coşkun	Yılmaz	Kayı İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi
Hasan	Ulusoy	Nobel İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi
İbrahim Çetin	Özdemir	Siyahkalem Mühendislik İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Genel Müdür	İş Konseyi YK Üyesi
Fahrettin	Oylum	Teknopalas Yüksek Teknoloji Sistemleri San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yönetim Kurulu Başkan Yrd.	İş Konseyi YK Üyesi
Ruşen	Çetin	Tureks İthalat İhracat ve Ticaret A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi
Haldun	Kilit	Ahk İnşaat Turizm Dek. San. Tic. Ltd. Şti.	Firma Sahibi	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Ahmet Sami	İşler	Albayrak Şirketler Grubu - Trabzon Liman İşletmeciliği A.Ş.	Koordinatör	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Samim Cenk	Alpaslan	Dal Teknik Makina Ticaret ve Sanayi A.Ş.	Uluslararası Satış Direktörü	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Özen	Demircioğlu	Kh Gıda İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Tolga	Çapraz	Marland Enerji İnşaat Elektronik Gıda ve Otomotiv Sanayi Tic. Ltd. Şti.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Ahmet	Özhindi	Tunaylar Baskul San.Tic.A.Ş.	Satış & Pazarlama Müdürü	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)

İletişim

Cumhuriyeti Nairobi Büyükelçiliği

Büyükelçi: Deniz Eke

Adres: Türkiye Cumhuriyeti Nairobi Büyükelçiliği

30 Gigiri Road

P.O. Box 64748

00620 Nairobi-Kenya

Tel: +254 20 712 69 29, +254 20 712 69 30

Fax: +254 20 712 69 31

E-mail : embassy.nairobi@mfa.gov.tr

Web: <http://nairobi.be.mfa.gov.tr>

Türkiye Cumhuriyeti Nairobi Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Ticaret Müşaviri: Selman KURT

Adres: 00 254 207 124 779

30 Gigiri Road 00620 Nairobi / Kenya

Web: www.counsellors.gov.tr (Kenya)

E-mail : nairobi@ekonomi.gov.tr

Web Adresleri:

Şirket Kurulumları:

<https://kenya.eregulations.org/>

Yatırımlara İlişkin:

<http://www.investmentkenya.com/>

Elektrik Kurumları:

<http://www.ketraco.co.ke/>

<http://www.kengen.co.ke/>

<http://www.erc.go.ke/>

Eyaletler:

<https://www.opendata.go.ke/facet/counties>

Bakanlıklar:

<http://www.information.go.ke/?p=591>